

Sonque un afar de justícia

Titols originaus :
Une simple question de justice
La dette de Paco
© Michel Piquemal

© 2019 Réseau Canopé
(établissement public de caractère administratif)
Téléport 1 @ 4 - CS 80158 - 86961 Futuroscope Cedex
www.reseau-canope.fr
ISBN : 978-2-240-04929-2
Director de publicacion : Jean-Marie Panazol
Empaginacion : Cap'Ôc

Sonque un afar de justícia

Lo dèute de Paco

Dos textes originaus de Michel Piquemal
adaptats en occitan lengadocian
per Roland Pécout
Illustracions : Kkrist Mirror

Pistas d'acompanhament pedagogic en linha
sus www.capoc.fr

Sonque un afar de justiça

A! aquel entrepan¹ de cent *cruzeiros*, Mario ne somièt tota la nuechada! L'auriá poscut crompar dins la vesprada, aviá ja la bilheta a la pòcha... S'estimèt mai d'esperar, e se diguèt que l'entrepan seriá encara melhor dins la matinada, un còp que l'auriá plan machugat en sòmi. Se gardèt la preciosa bilheta al fons de sos *jeans* e se recauquilhèt entre Didi e Joachim dins la cuberta, mentre que rosigava una camba mieg-poirida de cana de sucre.

Fasiá pas caud, aquelas nuechs passadas, a Rio de Janeiro. Pasmens, en s'acaptant dins de cartonalha vièlha e en s'esquichant plan totes amassa, aquò pòt

.....
1. **entrepan**: paraula d'origina catalana passada en occitan per dire *sandwich*.

anar. E puèi çò que rescaufa lo pièg¹ de Mario, aquò's l'idèa de l'entrepan bèl de cent *cruzeiros* ; pas un matafam pietadós, amb res qu'un tròç de pan, banhat de tomatas... Nani, l'entrepan brasilian vertadièr, amb de tonat², d'uòus, de pebron, d'ensalada... Moflet, fonedís dins la boca e que clafís la ventresca coma cal. Cocanha³ ! Mario s'emparadisa.

Ailàs, lo paradís de l'enfantuèna, aquò's res que de sòm a Rio de Janeiro. A pron pena lo solelh naseja, pim ! pom ! de butassals de gròllas claveladas venon tirar la còla de la sòm.

— Òu ! Sèm pas de canhada ! crida Joachim a-n'aqueles escòrpis de la polícia. E ne ganha de còps de barra dins las costèlas, per subrepès.

— L'esquina a la paret ! udola un gradat.

Encara gonfles de sòm, los vaquí bachucats, tirassats cap a una baranha de bòsc, e sos vestits furgats parièr que s'èran de criminals.

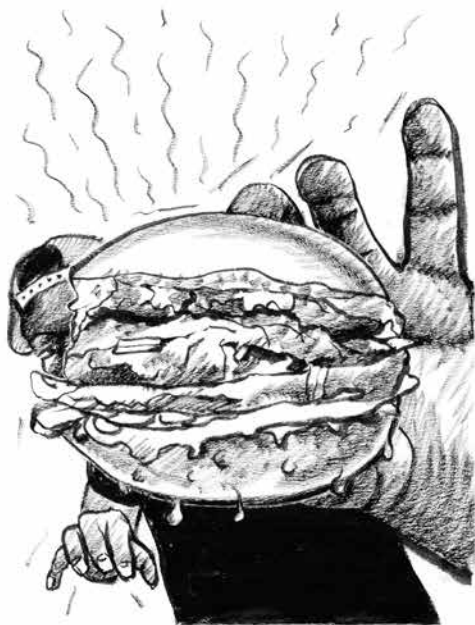
Per lo téner enclaus, un policèr a torçut lo braç de Mario fins a çò que se desgaunhe de la dolor, mentre que l'un de sos collègas lo ven furgar. Mas Mario a pas jamai agut un arma sus el. Es pas d'aqueles dròlles

---

1. **pièg** : peitrina.

2. **tonat** : lèsca de ton salat.

3. **cocanha** : aquò rai !

que se prenon per de caïds amb sempre un còlt a la cencha. Sap tròp plan que se tenes una pistòla, finisses totjorn per pistolejar... e qu'as aquí la començança d'una molonada d'enmascaments. Dins aquel afar, Didi a daïssat un ganivet e Joachim lo trenca-ferre que li servís per dubrir las brústias¹. Picorèa magra per los *cow-boys* de la brigada !

Dos o tres còps de barra al Jom lo grandàs que los tracta de *bastardos*, e l'autò dels « poliçons » tòrna préner sa ronda. Un còp qu'a passat la crosada, Didi lor fa un marrit gèste, e Mario mòstra las gautas del cuol. Puèi plegan la cartonilha, rescondon amb grand suenh la cubèrta e se'n van varalhar en vila, cadun de son caire.

Didi e lo siu fraire van furnar dins los ferrats d'escobilhas² dels barris dels rics. Joachim anirà, segur, cercar un pichòt trabalh sus lo mercat, portar la saca de cromptas d'una femna, ajudar un mercadièr que monta son taulièr... puèi anarà un pauc quistar del costat de la catedrala. Per çò qu'es de Jom lo grandàs, òm s'estima mai de li demandar pas onte vai. Engimbra sos afars, e pòt capitar de tornar amb de bèls molons de dardenas³.

---

1. **brústia**: conserva de ferre-blanc.

2. **escobilhas**: (de escoba : sinonime de balaja) bordilhas per escampar.

3. **dardenas**: peças de moneda.

Pron per pagar a totes de sabatas o d'unes flascos qu'anaràn vuejar en fasant la pantoqueta a la mar.

Maldespièg los còps de pè que sas costèlas ne craman e son braç qu'a encara de mal per lo bolegar, Mario sibla « Berimbau ». Aguèt plan d'autres entrambles ! E puèi, de-matin, se vai pagar lo rigol gostós : un entrepan vertadièr de cent *cruzeiros* ren que per èl solet. Perque ara, se tracha pas mai d'esperar lo ser o l'endeman. Cal pas quichar ! Una nuech a bavassejar d'enveja, n'i a ben pron.

A la carrièra Saõ Carlos, lo mercand es ben aquí, tancat, amb los entrepans al mitan de l'estaudèl¹. Mario manda la man a la pòcha, la cara sorrissenta... Sos dets viran, gratusan... Subran l'espaurugada ! Revira la pòcha, cèrca dins aquela d'esquerra, corrís tot d'una a l'endrech ont a dormit, lèva la cartonilha, desplega la cubèrta... Pas res !

Sus aquò, se remembra de l'ora ont es estat esquina a la paret, los braces tenguts, mentre que los argosins agachavan se portava pas una arma. Los sacamands ! Li an raubat la bilheta !

---

1. **estaudèl**: taula per la venda davans una botiga.

Mario plora pas. Dempuèi l'an pebre a pas pus de lagremas. S'encamina a «l'azard Bautezar», en udolant d'escòrnas a plen de garganta. De passejaires l'espinnan en brandant lo cap. D'autòs còrnas a dicha qu'atravèrsa las carrièras. Mario vei pas res. Se'n trufa. Es vodat a sa ràbia e a son asirança... Mas sens que se n'avise, sas peadas lo menan tornamai davans l'estaudèl del mercand d'entrepans.

De veire la veirina amb la mirondèla marcada «100 *cruzeiros*», s'enmalícia a tot perdre. Es parièr que se son cap s'anava espetar sulpic. Manda de grands còps de pè dins un ferratàs d'escobilhas metalic.

— Ôu! romega lo mercand, un gròs tipe de la mena «gavat de bonhetas». Vòs que sòne la poliça?

A dich la paraula que caliá pas.

— Escampa-te d'aquí! udola Mario.

A acampat un barròt de bòsc e truca del mai que pòtubre lo cubercèl.

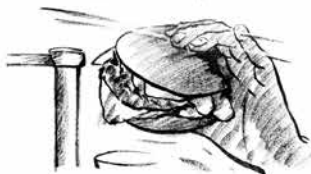
— Espèra un pauc, rafatalha¹, anam s'ocupar de tu!

Lo mercand atravèrsa la carrièra.

— Renato, vèni m'ajudar!

Sul pic, Mario s'arresta. Es pas ges que crentèsse aquela gròssa ventresca de mercand. Nani, es tot lo

1. **rafatalha**: paraula d'escòrna per designar las gens del pòble.

contrari. Soncament, aquel d'aquí ven de daissar son taulièr. Lo regòli es jos son nas, quasi a sa man, sens empacha...

Tot se debana lèu-lèu. Mario aganta lo primièr entrepan e s'enfugís en correguent coma una trèva¹ tras carrièras e carreirons.

— Renato! udola lo tipe. Macaniche, Renato, despacha-te...

Mario es ja luènh. Landa, landa... de carrièra en carrièra, a tota zuerta, sensa pausa. Al latz de la catedrala, a la perfin s'assetat sus un banquet. En seguida de la ràbia, sa cara ven sorrissenta. Fin-finala, l'a pasmens agut, son entrepan a cent *cruzeiros*!

Pas encara!

— Ailà! crida una votz... Assetat sul banc!

Dos òmes davalan lèu-lèu d'una veitura: lo mercand, emai un segond tipe, mai jove, mai balès, amb un barròt de *base-ball* a la man. Per lo destocar, segur an degut rastelar tot lo barri, amb lor carri de malaür.

Alara Mario se bota mai a córrer, daissa una fuèlha de lachuga sul banquet e doas rondèlas d'uòus que s'escafisson jos sos pès. Ne raganta una a la volada

---

1. **trèva**: fantauma, aparicion.

e l'engolís sul pic. Es totjorn aquò de ganhat ! E puèi landa, landa...

— M'a raubat lo portafuèlh, crida lo mercand per rampelar los passejaires.

Autanlèu dos tipés de mai s'apòndon¹ a el... e la caça al drollon pren son ample.

— Vautres, per ailà ! Ieu preni l'acòrchi per la catedrala...

Mario escapa a pron pena a una manassa que cèrca de l'agantar, mas de migalhas bèlas de ton a l'òli s'esparpalhan, perdudas per sempre. Sosca, enmaliciat :

— Lèu me demorarà res que las lèscas de pan !

Resquilha entre las autòs que frenan, dins un chafaret de trompas. N'i a una que li escaraunha lo genolh. Garrelèja un pauc mas contunha de córrer. Un dròlle de la carrièra s'arrèsta pas per de parpèlas d'agaça² ! Amb Didi e Joachim, a ja tibat la camba dins un cent mètres, mai d'un còp, per escapar a la polícia o a la seguretat. Mas aqueste còp, caldrà jogar redde.

Son salvament, aquò's las darsas e los entrepauses abandonats. Coneis ailà de cafornas onte lo poirà pas trapar. Landa. A la boca qu'escumeja. La garganta

---

1. **apondre** : metre quicòm en mai de çò que i a ja.

2. **de parpèlas d'agaça** : de causas sens importància (paraula idiomàtica).

que crema. Las cuèissas enduresidas coma de fusta. Ni per aquò alentís pas son vam, encara e totjorn dins l'esmerrador de las veituras per prene d'avança sus sos persegueires. Es quitament risolièr quand li ven l'idèa de Ronaldo, lo Diu del fotbòl Brazilian, que fa de cambascròca als jogaires d'en fàcia per anar marcar. « Goal ! Goal ! » udolan los espectadors de l'estadi... Mario a la vòlha d'aqueles que coneisson lor innocéncia. Aquel entrepan es siu. L'agantaràn pas. Los argosins avián que de li raubar pas los cent *cruzeiros*.

Vaquí los entrepaus ! Aquí, a los tocar ! Mas de tipés ne sortisson. L'agachan que corrís. Lors vestits faròts, aquò marca mal per Mario. Se passa davans eles, son plan fotuts de l'arrapar a la volada. A degun li agrada pas « la rafatalha », a Rio !

Manda un còp d'uelh en reire : aquela gròssa ventresca de mercand a totjorn pas daissat l'afar. Arriba en alenant... e amb d'ajuda. Ara n'i a cinc que li fusan darrièr l'esquina, lo barròt de *base-ball* a l'endavans. La caça al drollon atissa los esportius.

De balès davans, de balès darrièr... Mario se vei agantat, coma un garri pres dins la trapèla. Non ! l'auràn pas ! Una idèa li fa lume...

Se desvira e s'encorrís tot drech cap a la levada de mar. L'aiga salopejada del pòrt, mai encra que de tencha, es ben lo sol endrech ont lo seguiràn pas. Crentan ben tròp de banhar e d'embrutir lors vestits. Apuèi, demorarà res que de nadar de-la-man d'ailà de l'aiga, en pregant lo cèl per que quiten la caça. Defugís d'una parpèla un pescaire que crei finòcho de se metre al mitan, e cabussa dins l'aigassa, coma un gardian de gàbia cèrca d'arrestar un *penalty*.

Una trompa restontís. Mario l'a pas ausida. Mario a pas res vist. La barca de motor passa davans lo desbarcador, a pron pena un virar d'uelh aprèp qu'a cabuçat.

Quora los persegueires averan la poncha del desbarcador, tròvan pas res del dròlle. Res que quaucas bofigas d'aire dins la tirassiera¹ del batèu... e un entrepan que floteja al mièg dels risents de l'aiga lusents de petròli. Un bèl entrepan de cent *cruzeiros*...

— Levam-nos d'aquí! ditz lo mercand. La poliçalha nos poiriá enmoscalhar amb son rapòrt. E aquela bordilha de dròlle nos a pron fach gastar de temps aital.

---

1. **tirassiera** : escruma blanca qu'un batèu daissa darrièr el dins l'aiga.

— Vos aviá raubat fòrça ? demanda un dels tipes.

— Aquò's pas per los cent *cruzeiros* ! rebèca lo mercand. Es sonque un afar de justícia !

Los tipes capejan per dire de òc, e s'entornan cap a la vila : « Òc, es ben aquò : sonque un afar de justícia ! »